

कमलामाई नगरपालिकाको सातौँ नगरसभामा नगरप्रमुख खड्गबहादुर खत्रीद्वारा प्रस्तुत आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ निति तथा कार्यक्रमः

कमलामाई नगरपालिकाका उपप्रमुख मन्जु देवकोटा ज्यू
नगरका सबै सदस्य ज्यूहरु

कमलामाई नगरपालिकाको सातौँ नगरसभा समक्ष आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को वार्षिक निति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा अत्यन्तै गौरवान्वीत भएको छु ।

यस महत्वपूर्ण घडीमा नेपालको राजनितिक परिवर्तनको आन्दोलनमा आफ्नो जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात शहिदहरु प्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दै, घाइते तथा बेपत्ता योद्धाहरु प्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्न चाहन्छु । साथै, राष्ट्रियता, स्वाधिनता, सामाजिक न्याय, समानता र संघिय शासन प्रणाली स्थापना गर्न संघर्ष गर्नुहुने सम्पूर्ण नेपाली जनतामा पनि सम्मान व्यक्त गर्दछु ।

वर्तमान अवस्थामा कोभिड १९ माहामारिको कारण सिङ्गो मानव जाति माथि नै ठुलो संकट पैदा भएको छ । विश्व स्तरमै यस महामारीसँग लड्न मौजुदा स्वास्थ्य सेवा र सुविधाहरु अपर्याप्त देखिएका छन् । यस महामारीमा लाखौ मानिसको ज्यान गैसकेको छ । लाखौ संक्रमित छन् यस महामारीबाट संक्रमित भई नेपाल भित्र र बाहिर जिवन गुमाउनु हुने नेपाली तथा विश्वभरिकै सम्पूर्ण माहानुभावहरुमा हार्दिक श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दै परिवार जन प्रति गहिरो समवेदना प्रकट गर्दछु । उपचाररत सम्पूर्ण दीदी बहिनी तथा दाजुभाईको सिध्न स्वास्थ्य लाभको कामना समेत गर्दछु ।

नेपालको संविधानले संघीय लोकतान्त्रिक नेपालको संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहका सरकारले राज्यशक्तिको प्रयोग गर्ने व्याख्या गरेको छ । यी तीनै तहका सरकारले आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्र रहेर आर्थिक अधिकार सम्बन्धि कानून निर्माण गर्ने, विभिन्न निर्णयहरु गर्ने, निती तथा कार्यक्रमका योजना निर्माण गर्ने, वार्षिक बजेट निर्माण गरी त्यसको कार्यान्वयन गर्ने व्याख्या गरेको छ ।

निर्वाचन हुँदाका बखतहामी निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुले कमलामाई नगरपालिकाको समग्र विकासका लागि जनतासँग गरेका प्रतिबद्धता हरुलाई कार्यरुपमा ल्याउन हामी सँग भएका सिमित श्रोत, साधन, दक्ष जनशक्ति व्यवस्थापनका अप्ठ्याराहरु, संक्रमण कालिन कानून र विषयगत निकायहरुको समायोजन र संचालनमा देखिएका जटिलताका कारण हामी माभ विगतका तीन वर्ष हाम्रा लागि धेरै चुनौतिहरु रहे । यद्यपि आम जनतासँग गरेको बचनबद्धता प्रति हामी सदैव प्रतिबद्ध रहने नगरवासीमा विश्वास दिलाउन चाहन्छौं ।

जनताका आधारभूत सेवा सूविधा जनताकै सबै भन्दा निकटका निकायहरुबाट प्रवाह गर्दा नै बढि प्रभावकारी हुन्छ भन्ने विकेन्द्रीकरण सम्बन्धि सिद्धान्तको परिस्कृत एवम परिमार्जित रुपनै संघिय साशन व्यवस्था हो । यसैलाई हामीले गाउँ गाउँमा सिंहदरवार पुऱ्याउने अभियानको रुपमा लिएकाछौं ।

४८२.५२ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रमा फैलिएको यो नगरपालिका चुरे क्षेत्रको गर्मी हुने ठाउँदेखि माहाभारतको उच्च श्रृङ्खलासम्म बिस्तारीत भएको छ । यो नगरपालिका नेपालको प्रसिद्ध कमला नदिको उद्गम स्थलमा रहेको कमलामाई देवीको नामबाट वि.स. २०५३ सालमा तत्कालीन शिद्धेश्वर र भिमान गाउँबिकास समितीको समायोजन गरी घोषणा गरिएको नगरपालिका हो । यो नगरपालिका सिन्धुली बासीको मौलीक परम्परा संस्कृती सामाजिक धार्मीक पक्ष लाई जर्गेना गरी अगाडी बढेको नगरपालिका हो । शहरीपरिवेश लाई आवश्यक सबै खाले पुर्वाधारको ब्यावस्था सहित परिवर्तनको संवाहक भई संघिय नेपालको पुनः संरचनामा साविक कमलामाई नगरपालिकामा डाँडीगुराँसे, भद्रकाली, जलकन्या, रानीचुरी र रानीवास गाउँबिकास समिती समावेश भई पुनः कमलामाई नगरपालिकाको रुपमा स्थापित भएको छ ।

यसै सन्दर्भमा आजको नगरसभामा हामी दिर्घकालीन सोच र लक्ष्यका साथ आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ मा कमलामाई नगरपालिकाले लिनु पर्ने नीति तथा कार्यक्रम तयार गरी नगरको समृद्धिको खाका कोर्ने अवसरमा जुटि रहेकाछौं ।

विश्व ब्यापी रुपमा फैलिएको कोरोना महामारीको कारण विश्व अर्थतन्त्र नै प्रभावित भैरहेको छ र सरकारले उठाउने राजस्वका लक्ष्यहरु पुरा गर्न सकिरहेको अवस्था छैन । कोरोना भाइरस नियन्त्रणका लागि राज्यको ठुलो धनराशी खर्च भैरहेको सर्वविदितै छ । विकास निर्माण लाई तिव्र रुपले अगाडी बढाउनु पर्ने बेलामा कोरोना नियन्त्रणका लागि गरीएको बन्दाबन्दीले विकास निर्माणका कार्यहरु प्रभावित भएको र यस वर्षको बजेट लाई समेत प्रभाव परेको कुरा नगरसभा समक्ष राख्न चाहन्छु । साथै संघ र प्रदेश बाट प्राप्त हुने भनिएको वित्तीय हस्तान्तरणका रकममा कटौती भएको कुरा समेत जानकारी गराउन चाहन्छु ।

आदरणीय, नगरसभा सदस्यज्यूहरु,

अब म कमलामाई नगरपालिकाले आ.व. २०७७/०७८ को नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा लिएका आधारहरु निम्न बमोजिम प्रस्तुत गर्दछु :

- नेपालको संविधानका प्रस्तावना, मौलिक हक, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिहरु,
- संघीय सरकारको आवधिक योजनाले लिएका नीति तथा प्राथमिकताहरु,
- संघीय सरकारले अवलम्बन गरेका आर्थिक तथा वित्तीय नीतिहरु,
- प्रदेश सरकारले लिएका आर्थिक एवं वित्तीय नीतिहरु,
- स्थानीय आर्थिक कार्य प्रणाली एवम एकल तथा साभा अधिकार सूचि,
- स्थानीय तहको आवधिक योजनाले तय गरेका प्राथमिकताहरु,
- नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा जनाएका विभिन्न प्रतिबद्धताहरु,
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ तथा अन्य स्थानीय तहमा संचालन सम्बन्धी ऐन, नियमावलीका प्रावधानहरु,
- स्थानीय तहका क्षेत्रगत नीति, रणनीतिहरु, योजना तथा अध्ययन प्रतिवेदनहरु,
- विकासका समसामायिक मुद्दाहरु : सहस्राब्दी विकास लक्ष्य, दिगो विकास सम्बन्धि नीति, जलवायु परिवर्तन र विपद व्यवस्थापन, खाद्य तथा पोषण सुरक्षा, लैंगिक सशक्ति करण तथा समावेशी विकास,
- बाल मैत्री स्थानीय शासन, वातावरण मैत्री स्थानीय शासन, खुला दिशामुक्त तथा सरसफाई, पूर्ण उर्जा संकट लगायतका अन्य सम्बन्धित विषयहरु,
- निर्वाचनको क्रममा जारी गरीएको निर्वाचन घोषणापत्रहरु,
- कमलामाई नगरपालिकाले आवश्यक ठानेका विषयहरु,
- विगतमा आर्थिक वर्षमा नगरपालिकाले तयार पारेका नीति, कार्यक्रम तथा योजनाहरु,
- जनतासँग नगरप्रमुख कार्यक्रममा बस्ती स्तरबाट आएको सुभाबहरु,
- विभिन्न राजनीतिक दलहरु, संघ सस्थाका प्रतिनिधीहरु, नगरबासी सम्पूर्ण दाजुभाई तथा दिदीबहिनी का सल्लाह सुभाबहरु,

आदरणीय, नगरसभा सदस्यज्यूहरु,

कमलामाई नगरपालिकाका नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका मुख्यउद्देश्यहरु निम्न रहेका छन् ।

- नगरबासीको मौलिक हकको रूपमा रहेका न्युनतम आधारभूत आवश्यकताको परिपूर्ती गर्ने ।
- सम्पूर्ण विश्व नै कोरोना भाइरसको महामारीको चपेटामा परिरहेको चुनौतिपूर्ण र असहज अवस्थाको सामना गर्ने।
- नगरबासी लाई आत्मनिर्भरता तर्फ उन्मुख गराउन रोजगारीका नयाँ स्रोतको खोजी गर्ने र नगरबासीको क्षमताको उच्चतम उपयोग गरी समृद्ध नगर बनाउने
- सिमित स्रोत साधनको बाबजुत पनि भौतिक एवम सामाजिक विकासको पूर्वधार विकास गरी समृद्ध नगर निर्माण गर्ने

आदरणीय, नगरसभा सदस्यज्यूहरु,

अब म कमलामाई नगरपालिकाले आ.ब.२०७७/७८ मा लिएका मुख्य नीति तथा कार्यक्रमहरुसम्मामानित सभा समक्ष राख्न चाहन्छु ।

१. आर्थिक विकाससम्बन्धि नीति

(क) कृषि तथा पशु

- भू-उपयोग नितिको आधारमा जमिनको बर्गीकरण गरिने छ ।
- कृषि योग्य जमिन बाँझो राख्न नपाउने नीति लिइने छ ।
- कृषि योग्य जमिनमा सहकारीताको आधारमा चक्लाबन्दी खेती लाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- कृषि यान्त्रिकीकरण मल,बीउ प्रविधी तथा प्रशोधन एवम् भण्डारणलाई अनुदानको ब्यवस्था गरिने छ ।
- बीज भण्डारण गर्ने नीति अनुरूप धानको बीउ उत्पादनको सुरुवात गर्ने कार्य अगाडी बढाइने छ ।
- सबै किसिमको पशुपंक्षी तथा कृषि ब्याबसायमा बिमा लागु गरिने छ ।
- नेपाल सरकारले तोकेको न्युनतम सर्भथन मुल्यमा किसानले उत्पादन गरेका उत्पादित बस्तुहरु किन्ने ब्यवस्था मिलाइने छ ।
- कृषि र पशु सेवा लाई चुस्त दुरुस्त राख्नको लागि सबै वडामा प्राविधिक जनशक्तीको गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्ने नीतिको अवलम्बन गरिने छ । कृषि र पशु प्राविधिकहरुलाई आवश्यक तालिम,प्रदान गरी प्राविधिको प्रयोग मार्फत किसानलाई तत्काल सेवा प्रवाह गर्न सकिने बनाइनेछ ।
- आवश्यक स्थानमा दुग्ध चिस्यान केन्द्र , पशु स्रोत केन्द्र र नर्सरी लगाएतका सेवाहरु बिस्तार गरिनेछ ।
- खाली रहेका सरकारी जमिन नदी उकास जमिनमा फलफूलको बिरुवा रोप्ने कार्यक्रम स्थानीय कृषि सहकारी मार्फत संचालन गरिनेछ ।
- कोभिड -१९ को महामारीको कारण रोजगारी गुमाएका घर फर्किएका ब्यक्तिको लगत संकलन नगरी कृषि क्षेत्रमा सामुहिक ब्याबसाय गर्न चाहेमा तालिम, प्रविधी र सहुलीयत ऋणका लागि वित्तीय संस्थाहरुमा पहल गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- बास्तबिक किसान (कृषि कर्म नै गरेर आफ्नो परिवार पाल्ने) पहिचान गर्न सहज होस् भन्ने उद्देश्यले किसानको तथ्याङ्क संकलन गरी कृषक परिचयपत्र वितरण गरिनेछ ।
- किसानले उत्पादन गरेका उत्पादीत बस्तुलाई समुह सहकारी मार्फत खरिद बिक्री गर्न सकिने ब्यवस्था मिलाईनेछ।
- माटो अनकुल एकै बाली उत्पादन गरिने छ, एक वडा एक उत्पादन कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिईनेछ ।

- माटो परिक्षण शिविर संचालन कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ । माटो सुधारको लागि अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
- बास्तबिक कृषकलाई सरल ढंगले उत्पादनमा अनुदान उपलब्ध गराइने नीति लिइनेछ ।
- कृषकलाई मल, विऊ तथा प्रविधी समयमा नै उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- प्राकृतिक बरदानको रुपमा रहेको यस नगरपालिकाको जैविक विविधताको अधिकतम उपयोग गरी पोषक र औषधीय गुण भएका उच्च मुल्यका कृषि वस्तुको ब्यावसायीक उत्पादन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- पुराना सिंचाईहरु लाई मर्मत संभार गरी सिंचाई रोकिएको अवस्थामा तत्काल संचालनमा ल्याउन सिंचाई मर्मत कोषको स्थापना गरिनेछ ।
- नगरपालिका द्वारा तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको कृषि सप्टवेयरको अधिकतम प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।
- अर्गानिक कृषि उत्पादन लाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- कृषकलाई लागतको आधारमा उत्पादनको उचित मुल्य प्राप्त गर्नेगरी कृषि उपजको बजारीकरणको प्रबन्ध गरिनेछ
- यस नगरपालिका कुखुराको अण्डा, मासु र दुधमा आत्मनिर्भरताको नजिक पुगेको छ । साथै उत्पादनको बजारीकरणमा सुधार आएको छ । अब क्रमश तरकारीमा आत्मनिर्भर हुने नीति लिइनेछ ।
- नश्ल सुधार कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- पोषणयुक्त पशु आहाराको उत्पादन र वितरणमा पोत्साहन गरीनेछ ।
- घाँस खेतीमा अनुदानको निरन्तरता दिइनेछ ।
- पशुरोग विरुद्ध खोप कार्यक्रम लाई अभियानको रुपमा लागु गरीनेछ ।
- पशु बाट लाग्ने रोगहरुको निदान रोकथाम र नियन्त्रण गर्न क्वारेन्टिन प्रयोगशाला सेवाको स्थापना गरीनेछ ।
- कृषि शिक्षा हासिल गरेका विद्यार्थीलाई ब्यवसायिक खेती गर्न प्रोत्साहन गरीनेछ ।
- पशु घुम्ती स्वास्थ्य शिविरलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- दानाको उत्पादनको लागी प्रक्रिया अगाडी बढाईने छ ।

ख. उद्योग / वाणिज्य

- लघु तथा घरेलु उद्योगहरुको तथ्याडक संकलन गरि उद्योगहरुको तथ्याडक संकलन गरिएको छ । यसको प्रबर्द्धन र विकासमा जोड दिइने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- नगरपालिकाको वडा नं. ८,९,१०,१३ र १४ मा औधौगिक ग्राम स्थापनाको लागी प्रस्ताव गरेर बागमती प्रदेशमा निर्णयका लागी सिफारिश गरिएको छ । साथै वडा नं १३ मा अटोमोवाइल शिक्षालय स्थापनाको निर्णय भएको छ । साथै वाणिज्य क्षेत्र प्रबर्द्धनका लागि विशेष ध्यान पुऱ्याइने छ ।
- युवा स्वरोजगारको लागि सिप विकासको तालिम दिई लघु तथा घरेलु उद्योग संचालन गर्न विना धितो, विना व्याजमा घुम्ति ऋण उपलब्ध गराउने नीति लिईसकिएको छ, यसलाई थप विस्तार गरी निरन्तरता दिइनेछ ।

- वैदेशिक रोजगारमा गई स्वदेश फर्केका युवाहरूलाई साना तथा मझौला उद्योग/व्यवसाय संचालन गर्न आवश्यक पर्ने सीप, पूँजीको प्रबन्ध गर्न विशेष कार्यक्रम संचालन गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- कृषिमा आधारित उद्योग/व्यवसाय स्थापना र संचालनमा प्रोत्साहित गर्न कृषि उद्योग दर्ता, नविकरण गर्दा लाग्ने शुल्क र आयमा लाग्ने करमा छुट दिने नीति अवलम्बन गरिएको छ र यसलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

ग. पर्यटन

- पर्यटन क्षेत्रको पूर्वाधार विकास गर्दै जाने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- सिन्धुलीगढीको पर्यटन पूर्वाधार विकास कार्य अगाडी बढीरहेको छ, साथै नेपाली सेनाको सहयोगमा युद्धकला संग्रालयको निर्माण सुरु भएको छ र गढी दरवार निर्माण प्रक्रिया अगाडी बढेको छ ।
- कालीमाई, कमलामाई, सिद्धबाबा, भद्रकाली लगायतका धार्मिक स्थलहरूको थप भौतिक पूर्वाधार निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइ आकर्षक पर्यटकीय/धार्मिक स्थलको रूपमा विकास गरिने छ ।
- पर्यटनको विकासको लागि कमलामाई ८ माईस्थानमा पिकनिक स्पार्ट निर्माण कार्य अगाडी बढेको छ । क.न.पा.१० दोभानमा आजाद स्मृति पिकनिक स्पार्ट बन्दै छ । साथै अन्य स्थानहरूमा पार्क निर्माण गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- ऐतिहासिक स्थल सिन्धुलीगढीमा पर्यटक प्रवर्द्धनको लागि गढीको आसपासको क्षेत्रमा सूविधा सम्पन्न रिसोर्ट संचालको लागी आवश्यक कार्य अगाडी बढेको छ । साथै यसै क्षेत्रमा साहासीक पर्यटनको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्र रहेका मठ,मन्दिर,गुम्बा जस्ता धार्मिक संस्थाहरूको उचित संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्नको लागि आवश्यक नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- यस नगरपालिकाको सम्भावित पर्यटकीय स्थलमा थप होमस्टे संचालनको लागी आवश्यक प्रक्रिया अगाडी बढाइने छ । वडा नं.२ ढुङ्गेभन्ज्याङमा संचालीत होमस्टेलाई थप प्रचारप्रसार र सेवा सुविधा सम्पन्न बनाइनेछ ।

घ. सहकारी

- सहकारी संस्थाको दर्ता अनुमति तथा नियमन कार्यलाई व्यवस्थित गर्न सहकारी ऐनलाई समयानुकूल परिमार्जन गरिने छ । थप कानुनको निर्माण गरिनेछ ।
- सहकारी सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलनको लागी आवश्यक वजेट विनियोजन गरिनेछ ।
- सहकारीलाई मर्ज गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- एक वडा एक कृषि सहकारीलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सहकारी शिक्षा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- नगरपालिकामा सहकारी डेस्क स्थापना गरी सहकारीहरूको प्रभावकारी अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गरिनेछ ।
- सहकारीको माध्यमबाट गरिवी न्यूनीकरण गरिनेछ ।

- सहकारी मार्फत आवश्यक पर्ने स्थानमा सुलभ मुल्य पसल संचालन गरिनेछ ।
- राम्रो काम गर्ने सहकारीलाई प्रोत्साहन गर्ने, निष्कृत रहेका सहकारीलाई सक्रिय बनाउनको लागि आवश्यक सहयोग गर्ने र अत्यन्तै निष्कृत सहकारीहरूलाई आवश्यक प्रक्रिया पुरा गरी खारेज गरिने नीति लिइनेछ ।
- सहकारीहरूलाई शसक्त बनाउनको लागि तालिम, भ्रमणको आयोजना गरिनेछ ।
- विसिष्टिकृत सहकारी संचालनको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

ड. खानी तथा खनिज

- वातावरणमा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी प्रचलित कानून बमोजिम नगरपालिका भित्र रहेका खोलानालाबाट ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन गरि विक्रि वितरण गर्न आवश्यक नीतिगत प्रबन्ध मिलाईने छ ।

च रोजगार प्रवर्द्धन तथा गरिवी न्यूनीकरण

- नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने विपन्न तथा गरीबहरूको तथ्याङ्क संकलन गरी अभिलेखिकरण गरिने छ ।
- गरिवी निवारणको लागि संघीय एवम प्रदेश सरकार सँग आवश्यक समन्वय गरी विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ ।
- वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका र नगरमा रहेको वेरोजगार युवाहरूको तथ्याँक संकलन गरी सिपमूलक तालिम संचालनको व्यवस्था गरिने छ ।
- “श्रम विना समृद्धि सम्भव छैन तसर्थ श्रमको सम्मान गरौं” भन्ने भावना मुताविक नगरक्षेत्र भित्र रहेका वेरोजगारहरूलाई आफ्नो गाउँ आफै बनाऔं भन्ने कुरालाई सफल पार्न आफ्नो गाउँघरको विकास निर्माण कार्यमा परिचालन गर्दै रोजगारी सृजना गर्ने नीति लिइनेछ ।

सामाजिक विकास सम्बन्धि नीति

क) शिक्षा :

- सबै नगरवासीलाई देशभक्त ,भविष्य प्रति आशावान ,सभ्य, सुसस्कृत,योग्य प्रतिस्पर्धि, उच्चमशिल र आत्माविश्वासी बनाउने शिक्षा नीतिको अवलम्बन गरिनेछ ।
- नगरको शिक्षालाई गुणस्तरिय, प्रभावकारी र अनुसन्धानमुलक जनशक्ति उत्पादन गर्ने संस्थाको रुपमा विकास गरिनेछ ।
- सार्वजानिक विद्यालयलाई गुणस्तरीय शिक्षाको केन्द्र बनाइनेछ ।
- सबै माध्यमीक विद्यालयमा गुणस्तरीय इन्टरनेट विस्तार गरिनेछ ।
- विद्यार्थी संख्या र भौगोलिक दुरीका आधारमा विद्यालय तथा शिक्षक दरबन्दी समायोजन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- टुहुरा बालबालिका छात्रवृति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- नगर शिक्षा योजनालाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- हामिले नगर क्षेत्रभित्रका स्थानीय विषयवस्तुलाई समेटेर स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरेका छौं । यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- सामुदायिक विद्यालयको जग्गा जमिनको संरक्षण व्यवस्थापन र प्रयोगका सम्बन्धमा आवश्यक पर्ने नीति निर्माण गरिने छ ।
- अति विपन्न जेहेन्दार विद्यार्थीका लागि छात्रवृत्तिको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइने छ ।
- नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका विद्यालयहरूका खेलमैदानहरूको आवश्यक पूर्वाधार विकास सहित स्तरीकरण गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी उपस्थिति नियमित गर्न विभिन्न प्रकारका प्रोत्साहन क्रियाकलापहरू संचालन गरिएको छ । यस कार्यमा गैर सरकारी संस्थाहरूलाई समेत परिचालन गरिने छ ।
- दृष्टिविहीन, सुस्त श्रवण, सुस्तमनस्थिति लगायत अपांगता भएका बच्चाको विशेष शिक्षा दिने विद्यालयहरूको स्थापना र संचालन गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- संस्थागत विद्यालयहरूको मापदण्ड तोकी व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइने छ ।
- विपन्न जेहेन्दार विद्यार्थीलाई उच्च शिक्षा हाँसिल गर्न आवश्यक सहयोग गरिने छ ।
- विद्यालयको परिक्षा व्यवस्थालाई परिमार्जन गरि गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्नका लागि नगरपालिकाबाट लिइदै आएको कक्षा ८ को परिक्षालाई अझ व्यवस्थित र उद्देश्यमूलक बनाइनेछ । साथै कक्षा ३ र ५ को समेत परीक्षा नगरपालिकाबाट संचालन गरिने व्यवस्था गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्र कम्तिमा १ वटा सामुदायिक आवासीय विद्यालय संचालन गरी संवैधानिक प्रावधान अनुसार निःशुल्क र अनिवार्य शिक्षाको व्यवस्थाका कार्य अगाडी बढाइएको छ । विद्यालय पढ्ने उमेरका कुनै पनि बालबालिकाहरू कुनै पनि कारणले विद्यालय बाहिर नरहने कुराको सुनिश्चितता गरिनेछ ।
- वास्तविक र यथार्थपरक समावेशी विद्यालय सुधार योजना निर्माण गरी नगरपालिकाका सबै विद्यालयमा लागु गरिनेछ ।
- शैक्षिक सूचनाहरू एवम् तथ्य परक जानकारीहरू प्राप्त गर्नको लागि शैक्षिक अनुसन्धानको कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
- नगरपालिका क्षेत्र भित्रका सबै बालविकास केन्द्रहरूको उपयुक्त भौतिक पूर्वाधार व्यवस्थापन गरिएको छ । बालविकास केन्द्रको लागि आवश्यक शैक्षिक पुर्वधार निर्माणका लागी बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
- अति न्यून पारिश्रमिक सहित पठन पाठनमा संलग्न बालविकास केन्द्रका सहयोगी कार्यकर्ताहरूलाई निश्चित मापदण्ड निर्माण गरी थप प्रोत्साहन रकमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- कुशल व्यवस्थापन सहित उच्च सिकाई उपलब्धि हासिल गरेका देशका विभिन्न प्रकारका विद्यालयहरूको अध्ययन एवम् अवलोकन भ्रमणको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- समयानुकूल सूचना प्रविधि सम्बन्धि सीप लगायत प्रभावकारी शिक्षण क्रियाकलाप व्यवस्थापनको लागि विद्यालयका सरोकारवाला सबै पक्षहरूलाई क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी तालिमको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
- नगर क्षेत्र भित्र माध्यमिक तह सम्म संचालन भएका वा अन्यकुनै मापदण्ड निर्माण गरेर कक्षा शिक्षण क्रियाकलाप अगाडी बढाउने विद्यालय र शिक्षकहरूलाई प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।

- विद्यालयमा कुनै कारणले शिक्षक अनुपस्थित रहेमा कक्षाकोठामा शिक्षकको निरन्तरता दिन बैकल्पिक शिक्षकको व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ ।
- शून्य दरबन्दी भएका, विद्यार्थी संख्या बढी र शिक्षक संख्या कमी भएका विद्यालयहरूलाई लक्षित गरी आधारभुत र मा.वि.तहमा **नगर शिक्षक अनुदानको** व्यवस्था गरिएको छ , यस कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- सूचना, शिक्षा, संचार सामाग्री र प्रतिभा प्रस्फुटनको यथोचित व्यवस्थापन एवम् ज्ञान र अनुभव आदान प्रदानको लागि प्रत्येक वडाहरूमा वृहत शैक्षिक मेला आयोजना कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- विद्यालयमा दक्ष अनुभवी र वरिष्ठतम शिक्षकलाई प्रधानाध्यापक व्यवस्थापनको लागि शिक्षा ऐन तथा नियमावली अनुसार कार्य सम्पादन करार सम्भौता गरी क्रमशः नेतृत्व व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- विद्यालयमा सरोकारवालाहरूको आवश्यक चासो बढाउनको लागि आमा समूह र अभिभावकहरूको भेला आयोजनाका लागि वडा कार्यालयहरूसँग समन्वय गरी कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ ।
- सफा, सुन्दर र हराभरा विद्यालय वातावरण निर्माणको लागि विद्यालयलाई प्रोत्साहित गर्न बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
- सरोकारवालाहरूलाई विद्यालय प्रति अपनत्व जगाउन र आर्थिक पारदर्शिता कायम गराउन विद्यालयको चौमासिक आयव्यय सार्वजनिक गर्न आवश्यक प्रक्रिया अगाडी बढाइनेछ ।
- संस्थागत र सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थी एवम् शिक्षकहरूको पोशाकमा एकरूपता ल्याउन आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ ।
- शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप गुणस्तरीय तथा प्रभावकारी बनाउन शिक्षकका पेशागत संगठनहरूको सल्लाह लिने नीति लिईनेछ ।
- दीर्घ सेवी शिक्षकहरूलाई पेशाबाट अवकास पश्चात सामाजिक विकास एवम् उत्पादनका कार्यहरूमा सरिक गराउन आवश्यक सहयोग गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- शिक्षक छनौट प्रक्रियालाई व्यवस्थित वैज्ञानिक र पारदर्शि बनाइएको छ र यसलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- उत्कृष्ट कार्य सम्पादन गर्ने विद्यालय, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, प्रअ एवम् शिक्षकहरूलाई पुरस्कृत/सम्मानित गर्ने कार्यको थालनी गरिनेछ ।
- सबै शिक्षण संस्थामा सूचना प्रविधि सहितको शिक्षाको व्यवस्थापनको लागि आवश्यक कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
- विद्यालयमा सह एवम् अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन, विद्यार्थी मूल्यांकन र प्रोत्साहन कार्यको लागि विभिन्न गतिविधिहरू विद्यालय सँग सहकार्य गर्दै अगाडि बढाइनेछ ।
- समावेशी शिक्षा नीति २०७३ मा भएका व्यवस्थाहरूलाई सुनिश्चित गरिनेछ ।
- सम्पूर्ण विद्यालयलाई लैंगिकमैत्रि, बालमैत्रि, प्रविधिमैत्रि र अपाङ्गतामैत्री शैक्षिक तथा भौतिक पहुँचयुक्त वातावरण बनाउन आवश्यक सहकार्य गरिनेछ,
- विद्यालयमा विद्युतिय हाजिरी तथा शिक्षक र विद्यार्थीहरूको लगबुक राख्ने अनिवार्य व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- सामुदायिक सिकाई केन्द्रहरूलाई आवश्यक कार्यविधि बनाई व्यवस्थापन गरिनेछ ।

- संस्थागत विद्यालयहरु सँग समेत राय परामर्श लिई त्यस्ता विद्यालयहरुलाई सेवामुखी बनाउन थप प्रयत्न गरिनेछ ।
- शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिको लागि आधारभूत तहको तल्ला कक्षाबाटै सुधारका प्रयासहरुलाई थप व्यवस्थित बनाउँदै लगिनेछ ।
- नगरपालिकाका हरेक वडाहरुमा कम्तिमा १ वटा विद्यालयलाई नमूना विद्यालय बनाउन वडा समिति सँग समन्वय गरी आवश्यक कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
- सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्ने सम्बन्धमा सबै विद्यालयहरुलाई प्रविधिमैत्री बनाउने प्रयास गरिनेछ।
- विद्यालयहरुको नियमित अनुगमन गरि अवस्था सुधारको लागि आवश्यक पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने कार्य लाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- विद्यार्थी भर्ना अभियानलाई प्रभावकारी ढंगबाट संचालन गरी विद्यार्थी ल्याउँ,टिकाउँ र सिकाउँ भन्ने अभियानलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- “बाल अधिकार स्थानीय सरकारको सरोकार” भन्ने आदर्शलाई आत्मसाथ गर्दै नगरपालिकामा सुचिकृत भएका मजदुरका छोरा छोरीहरुको तथ्याङ्क संकलन गरी आवश्यक सहयोग गर्ने निति अवलम्बन गरिनेछ ।
- विद्यालयको शैक्षिक सुधार गर्न आवश्यक अनुगमन, निरिक्षण र सुपरिवेक्षणको लागी नगरपालिकालाई तीन क्लस्टरमा विभाजन गरि श्रोत जनशक्तिको व्यवस्थापन कार्य गरिएको छ यसलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- आगामी एक वर्ष भित्र भूकम्पबाट प्रभावित विद्यालयहरुको भौतिक पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्न आवश्यक प्रकृया अगाडि बढाइनेछ ।
- रोजगारमूलक, सीपमूलक, प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षामा जोड दिने निति लिईनेछ ।
- कक्षा १ देखि ३ सम्मका बालबालिकाको पढाई सीपलाई व्यवस्थित गर्ने नीति लिईनेछ । साथै विद्यालय शिक्षण सिकाईलाई प्रभावकारी बनाउन प्रौत्साहन गरिनेछ ।
- प्रत्येक वडाको शिक्षालाई व्यवस्थित गर्ने नीति लिईनेछ ।
- विद्यालय शिक्षण सिकाईको अनुगमनलाई कडाईका साथ लागु गरिनेछ ।
- विद्यालयको शैक्षिक सुधारका लागि प्रत्येक वडामा एक विद्यालय बनाउने नीति लिईनेछ ।
- वातावरणीय अनुकूलताको लागि एक विद्यालय एक बगैँचा भन्ने नीति लिईनेछ ।

ख)स्वास्थ्य सेवा :

- विश्वभर फैलिएको कोरोना भाइरसको कारण सिर्जित महामारी नियन्त्रणका लागी कमलामाई नगरपालिकाले सिन्धुली अस्पताललाई आइसोलेसन स्थापना गर्न सहयोग,फ्रन्टलाइनमा काम गर्न स्वास्थ्यकर्मी सहयोगी कार्यक्रम,स्थानीटाइजर,माक्स,थरम गन,औषधी,उपकरण सहित नगर क्षेत्रभित्रका सम्पूर्ण वडामा स्वास्थ्य सस्था मार्फत सेवा प्रवाह गरिएको छ ।यस कमलामाई थप व्यवस्थित र योजनावद्ध रुपमा अगाडी बढाइनेछ।
- सबै वडामा रहेका स्वास्थ्य संस्थालाई वर्थिड सेन्टर सहितको थप सुविधा सहित विस्तार गरिनेछ ।
- कमलामाई नगरपालिकामा ‘ख’ वर्गको एम्बुलेन्स सेवा संचालन गरिनेछ । एम्बुलेन्स सेवालार्इ दमकल सेवा जस्तै व्यवस्थित बनउन एकिकृत टेलिफोन संचालन गरिनेछ ।

- सिन्धुली अस्पतालमा एनालाइजर लगायत अत्याधुनिक मेसिन खरिद गर्न अनुदान उपलब्ध गराएका छौं । यसलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- संघिय सरकारले उपलब्ध गराउने पुर्ण खोप कार्यक्रम लाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिनेछ ।
- गरिव, मजदुर, तथा विपन्न स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम अत्यन्तै प्रभावकारी देखीएकाले यसको विस्तार एवं निरन्तरता दिइनेछ ।
- वस्ती स्तरमा विशेषज्ञ सहितको स्वास्थ्य जाँच सेवा कार्यक्रमलाई ६/६ महिनामा गर्ने गरी थप विस्तार गरिने छ ।
- ब्लड बैङ्क सहयोग कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- अल्जाइमर, मोतिया बिन्दु, पाठेघर खस्ने, हर्निया रोगको निःशुल्क अप्रेसन यस नगरपालिकाले गर्दै आएको छ । यस कार्यलाई आगामी वर्षमा थप निरन्तरता दिइनेछ ।
- कोरोना परिक्षणको दायरालाई बढाउन पिसीआर परिक्षण किट नगरपालिका आफैले किनेर स्वाव संकलन गरेको छ । महामारी नसकिउन्जेलसम्म यस कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- वडा स्तरबाटै प्रदेश र केन्द्रिय सरकारको समन्वयमा ४० वर्ष नाघेको नागरिकको रक्तचाप, अल्बुमिन र मधुमेह जाच गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- मुटु , क्यान्सर, मृगौला जस्ता गंभीर रोगलाई नगर पालिकाले दिदै आएको सहयोगलाई थप विस्तार गरिनेछ ।
- निरोगी नगरवासी , सुन्दर नगर , भन्ने नारालाई साकार पार्न खाली रहेका सरकारी भवनहरुमा व्यायामशाला , योगशाला निर्माण गरिनेछ ।
- आयुर्वेदिक , होमियोप्याथी एवं प्राकृतिक उपचार प्रणाली को विस्तार गरिनेछ ।
- निः शुल्क प्राप्त गर्ने औषधीलाई थप गुणस्तरीय र थप खरिद गरी सबै स्वास्थ्य संस्थामा औषधीको अभाव हुन दिइने छैन ।
- सडक दुर्घटनाबाट पिडित व्यक्तिहरुको रकम अभावका कारण उपचार हुन नसकी हुन सक्ने जोखिम कम गर्न सिन्धुली अस्पतालमा स्थापना गरिएको अक्षय कोषलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- स्वास्थ्य स्वयमसेविका सम्मान एवं प्रोत्साहन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- नगर क्षेत्र भित्र सुत्केरी भएका महिलालाई घर जान निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा प्रदान गरिनेछ ।
- लागु औषध सचेतना कार्यक्रम शिक्षण संस्थामा संचालन गरिनेछ ।
- सुत्केरी हुदा चाहिने वल्ड फि गरिनेछ ।

ग)संस्कृतिको प्रबर्द्धन तथा सामाजिक समावेशिता

- युवाहरुमा सिर्जनात्मक क्षमताको विकास गरी सीपमुलक र व्यवसायीक तालिम मार्फत स्वरोजगार सिर्जना हुने कार्यक्रलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- महिलाद्वारा संचालित घरेलु उद्योग, कृषि फार्म, पशु फार्म, व्यापार र व्यवसायको करमा विशेष छुट तथा अनुदानको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- जेष्ठ नागरिकहरुको ज्ञान ,सीप आदन प्रदान ,स्वास्थ्य जाच कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- नगर उप प्रमुखसग सुत्केरी महिला कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

- बाल अधिकार सम्बन्धि राष्ट्रिय नीति तथा अन्तराष्ट्रिय सन्धी सम्झौताको पालनामा विशेष ध्यान पुऱ्याईने छ ।
- मानव हिंसा तथा बालविवाहको अन्त्य गर्न आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- नगर क्षेत्र भित्र छुवाछुत तथा सामाजिक विभेदलाई पूर्ण रुपमा अन्त्य गर्न आवश्यक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- बालिकाहरुको व्यक्तित्व विकासका लागि बाधक रहेका बाल हिंसा, बाल श्रम, बाल विवाह, दाइजो जस्ता प्रथा उन्मुलन गरी सामाजिक विकृति न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नीति अवलम्बन गरीनेछ ।
- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउने नीति लिईनेछ ।
- महिला जनजाती र विपन्न वर्गको सशक्तीकरणका लागि लोकसेवा तयारी कक्षा तथा अन्य कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- भाषा, साहित्य, सस्कृतिको समय सापेक्ष सम्वर्द्धन एवम् संरक्षणका लागि नीतिगत व्यवस्था सहित विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- सुकुम्बासीलाई जग्गाधनी प्रमाणपुर्जा, परिचयपत्र वितरण गर्ने प्रवन्ध मिलाइने छ । साथै भूमिहिनहरुको लागि आवास निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- शहिद, वेपत्ता परिवार, सशस्त्र युद्धका क्रममा घाइतेहरुलाई लक्षित गरी विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- अपाङ्गता भएका एवम् जेष्ठ नागरिकहरुलाई सामाजिक सुरक्षाको दायरामा ल्याईनेछ ।
- कला संग्राहालय स्थापनाका लागि आवश्यक पर्ने कानुनी एवम् नीतिगत व्यवस्था गरी भौतिक पूर्वाधारको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
- बढिमा दुई मात्र छोरी जन्माउने दम्पतीलाई सम्मान गर्ने व्यवस्थाको कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- संवैधानिक व्यवस्था अनुसार महिलाको लागि ३३ प्रतिशत सहभागिता गर्ने नीति लिईनेछ ।
- हिंसा पिडित महिलाहरुको लागि सेफहाउस निर्माण गरिएको छ त्यसको अन्य भौतिक सामग्रीको व्यवस्थापन गरिने छ ।

३ पुर्वाधार विकास नीति

क. सडक, यातायात, खानेपानी एवम् आवास

- आवधिक नगर विकास योजनाको कार्यान्वयनमा जोड दिदै नदी तटबन्धनको गुरु योजना तयार भएको छ साथै सडक तथा ढल , खानेपानी र सिंचाई क्षेत्रको प्राथमिकताका आधारमा गुरु योजना तर्जुमा गरिने छ ।
- उर्वर भूमिलाई गैर कृषि कार्यमा प्रयोग गर्न निरुत्साहित गरिने नीति लिइएको छ । यसका लागि नगरपालिकाबाट आवश्यक मापर्दण्ड तथा नीतिगत व्यवस्था गरिने छ ।
- नगर क्षेत्र भित्रको र नगर-गाउँपालिका जोड्ने सडकहरुको DPR तयार गरी सडक निर्माण गर्ने कार्य शुरु भईसकेको हुदा यसलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- आम नगरवासीको आवत जावतमा सहजता ल्याउन हरेक वडामा संचालित बाटोहरुलाई स्तरोन्नती गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।

- नगरपालिका भित्र रिङ्ग रोडको निर्माणका लागि डिपिआर तयार गरिएको छ । सोही अवधारणा अनुरूप सडक विस्तार गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- “नगरवासीको चाहना, उज्यालो नगरपालिका हाम्रो कामना” को अवधारणा अनुरूप विद्युतको पहुँचबाट टाढा रहेका वस्तिहरूमा विद्युतिकरण गरिने कार्य १,४ बाहेकका वडाहरूमा सम्पन्न भएको छ । यसका लागि विद्युत प्राधिकरणको सहकार्यलाई वृद्धि गरिने छ । नगर क्षेत्र भित्र सौर्य सडक वस्ति जडान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- राष्ट्रिय भवन संहिता वमोजिम भुकम्प प्रतिरोधि भवन निर्माण गर्न भवन मापदण्ड नीतिलाई थप व्यवस्थित बनाइने छ । साविकको मापदण्ड पूरा गरी निर्माण सम्पन्न भएका भवनहरूलाई थप तल्ला निर्माण गर्ने अनुमति पाउने व्यवस्था गरिनेछ ।
- नगरका सबै नागरिकलाई दुई वर्ष भित्र खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउने नीति लिइने छ ।
- नगरको समग्र विकासको योजनाको लागि नगरको वस्तुगत विवरण सहितको नगर पार्श्वचित्र तथा नगर विकास योजना तयार गरिने छ ।
- सडकको दिगो संरक्षणका लागि सडकनालाको निर्माणमा जोड दिइने छ । नाला सहितको सडक स्तरोन्नतीको कार्यलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- भुकम्पबाट प्रभावित भएको स्टल बजारलाई दीर्घकालिन योजना बनाई निर्माण कार्य अगाडी बढाइने छ ।
- नगर क्षेत्र भित्र सुविधा सम्पन्न सभाहल निर्माण कार्य अगाडी बढेको छ सोका लागी नगर विकास कोषबाट श्रृण सहयोगली नगरपालिकाबाट पनी आवश्यक थप बजेट व्यवस्था गरिने छ । साथै सपिङ्ग मल निर्माणमा जोड दिइने छ ।
- नगर भित्रका सम्पूर्ण सडकहरूको बर्गिकरण गरी मापदण्ड तयार गरीएको छ । यसलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- नगर यातायात सञ्चालनका लागि गुरुयोजना निर्माण गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- आगामि आ.व.मा न्युनतम ५ कि.मि.सडक कालोपत्रे गर्न MTMPको सडकको प्राथमिकताको आधारमा कालोपत्रे गरिनेछ । यस नगर क्षेत्रभित्र पर्यटन प्रबर्धनकालागि माईस्थान, पाथीपान हुदै खयरमारालाई जोड्ने चुरे पर्यटकीय सडक करिडोर निर्माण गरिने छ । यसका लागि संघीय सरकार र प्रादेशिक सरकार संग समन्वय गरी आवश्यक कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
- स्थानीय सडक , ग्रामिण सडक, कृषि सडकलाई स्तरोन्नती गरी कृषि उत्पादन बृद्धि र बजारीकरण संग जोडिनेछ ।
- निजी क्षेत्रबाट सञ्चालित यातायात कम्पनीहरूलाई नियमन तथा व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ
- नगर भित्रका सम्पूर्ण सडकहरूलाई बाह्रै महिना सञ्चालन योग्य बनाउन नियमित सडक मर्मत सम्भार गर्ने नीति लिइनेछ ।
- भू-उपयोगको नीति लिइ ल्याण्ड पुलिङ्ग गरी जमिनलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- “नगर जनता आवासको गन्तव्य, खर परालले छाएको छानोको अन्त्य” कार्यक्रम मार्फत खर परालले छाएका सबै नगरवासी जनताको छानो जस्तापाताले छाउने व्यवस्था मिलाइएको छ ।

- निर्माण सामाग्री परीक्षण प्रयोगशाला स्थापनागरी विकास निर्माण कार्यको प्रभावकारी गुणस्तर मूल्याङ्कन गरिनेछ ।
- कमला, मरिण, चँदाहा लगायतका नदि नियन्त्रणको लागि आवश्यक नीति बनाई अगाडि बढाईनेछ ।
- वडा कार्यालयहरूको भवन निर्माणको लागि संघीय तथा प्रदेश सरकारसँग माग गर्ने नीति लिईनेछ ।

ख. सञ्चार

- हाल सञ्चालनमा रहेको अस्पताल र वसपार्क फ्रि वाइफाई जोनलाई विस्तारगर्दै जाने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ । साथै नगर क्षेत्रभित्रका सम्पूर्ण माविहरूमा द्रुत गतिको इन्टरनेट सेवा जडान गरिनेछ ।
- सञ्चार पहुँचबाट बाहिर रहेका क्षेत्र पहिचानगरी आवश्यक स्थानमा टेलिफोन टावर विस्तारका लागि नेपाल टेलिकमसँग समन्वय गरिनेछ ।
- नगरपालिकाले प्रवाह गर्ने हरेक सेवालाई चुस्त, दुरुस्त, पारदर्शी तथा प्रविधी मैत्री बनाउन आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिईनेछ ।
- आम संचार माध्यमलाई निस्पक्ष व्यवसायीक जनउत्तरदायि र जिम्मेवार बनाउन आम संचार नीति ल्याईनेछ ।
- नागरिकको सूचनाको हकलाई उच्च सम्मानगर्दै नगरपालिका कार्यालय तथा शाखाहरूलाई सूचनामैत्री बनाइने छ।
- सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई सूचना प्रविधिमा आवद्धगरी छिटो छरितो, गुणस्तरिय र पारदर्शी बनाइने छ ।
- समाजिक सञ्जाल र अनलाइन मिडियालाई आम जनताको चेतना अभिवृद्धिका लागि सदुपयोग गरिने नीति लिइनेछ ।
- १०० वाटसम्मको एफएम, सामुदायिक रेडियोलगायत स्थानीय तहबाट प्रकाशित प्रसारित आमसञ्चार माध्यमको दर्ता, स्थापना, सञ्चालन र नवीकरण स्थानीय तहबाटै गरिने नीति लिइनेछ।

४ वन ,वातावरण,फोहोर मैला तथा विपद व्यवस्थापन

क. वातावरण संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन

- नगरपालिकालाई स्वच्छ, सफा एवं वातावरण मैत्री बनाउने नीति अबलम्बलन गरिने छ । स्थानीय टोल विकास संस्था र गैर सरकारी संस्थाहरूको समेत परिचालन गरी “**सफा सुन्दर हराभरा: हाम्रो राम्रो कमलामाई नगरपालिका**” अभियानलाई थप प्रभावकारी बनाइने छ । घरेलु फोहोर मैला व्यवस्थापनका लागि चेतनामूलक कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- वि.पि. राजमार्गमा गुड्ने सवारीबाट यात्रुहरूले कुनैपनि प्रकारको फोहोर सडक किनारामा फाल्ने कुरालाई पूर्णतः निषेध गरिने छ । सडकको शुरु तथा अन्तिम बिन्दु एवं अन्य महत्वपूर्ण स्थानहरूमा डष्टविनको व्यवस्था गरिएको छ र साथै थप स्थानमा पनि गरिनेछ ।
- सडकको किनारामा हुने खुल्ला दिसा पिसाव अन्त्यका लागि उपयुक्त स्थानमा पार्किङ तथा शौचालयको व्यवस्था गरिने छ ।
- हरेक घर, पसल, होटल व्यवसायबाट निस्कने फोहोरलाई कुहिने र नकुहिने फोहोर भनी उत्पादन स्थलमै छुट्याउने व्यवस्था मिलाईने छ । यसका लागि निश्चित मापदण्डका आधारमा न्यूनतम

अनुदानमा नगरपालिकाबाट डष्टविनको वितरण गरिने छ । वितरण गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।

- नगरको फोहर व्यवस्थापनका लागि आवश्यक संख्यामा साधन र जनशक्तिको व्यवस्थापन गरिने छ ।
- सामुदायिक, ग्रामीण तथा शहरी, धार्मिक, कबुलियति वनको संरक्षण सम्बर्धन र उपयोग गरिने छ।
- नदी किनार, नदी उकास, सार्वजनिक खालि जग्गा, पाखा तथा सडक किनारमा वृक्षारोपणको व्यवस्था गरिने छ ।
- नीजि तथा सामुदायिक वनको प्रवर्द्धन एवम् नियमनलाई विशेष प्राथमिकतामा राखिने छ ।
- फोहोरमैला उत्पादनको श्रोत मै वर्गिकरण गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ ।
- नगर भित्रको फोहोरलाई पुनः प्रयोग गर्ने गरी वैज्ञानिक ढंगले व्यवस्थापन गरिने छ ।
- नगरलाई हराभरा र स्वच्छ बनाउन **एक घर तीन विरुवा** रोपण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- नगरको ठोस फोहर व्यवस्थापन गर्न ल्यान्डफिल्ड साइटको उचित प्रवन्ध गरी साइट मै कम्पोष्ट च्याम्बर, **Recycle Center** को स्थापना गरी संचालनमा ल्याईएको छ यसलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाईनेछ ।
- प्लाष्टिक मुक्त अभियानलाई मुर्त रुप दिन नगर क्षेत्र भित्र रङ्गीन प्लाष्टिकको भोलामा रोकलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- जलवायु परिवर्तनबाट पर्ने नकारात्मक असरहरु न्यूनीकरणका लागि आवश्यक व्यवस्था गर्दै विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- वायु तथा ध्वनीको प्रदुषण नियन्त्रण सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- नगर क्षेत्र भित्र रहेको प्रत्येक निजी, सरकारी, गैर सरकारी विद्यालय र कलेजको २०० मिटर वरपर सूर्तिजन्य पदार्थ तथा मदिराजन्य पदार्थ बेचविखनमा रोक लगाईने छ ।
- बजार तथा बाटोमा नियम विपरित जथाभावी होडिड बोर्ड राख्न रोक लगाईने छ ।
- अनियन्त्रित प्राकृतिक श्रोत दोहन कार्यलाई तत्कालै रोक लगाइने छ ।
- नगरका स्थानीय वासीलाई स्वच्छ र सफा पानी पिउने व्यवस्था गरिनेछ । १५ मिनेट भन्दा बढी पानी लिन हिड्नु नपर्ने निति लिइनेछ ।
- आगामी दिनमा टोल सुधार समितिलाई क्रियाशिल गरि विकास निर्माण एवम् सरसफाई सम्बन्धि विभिन्न कार्यमा सक्रिय गराईनेछ ।

ख. विपद व्यवस्थापन,

- विपद व्यवस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन विपद व्यवस्थापन कोषलाई थप सुदृढ गरिनेछ ।
- विपदबाट हुने क्षति न्यूनीकरणका पूर्व तयारी सम्बन्धि विशेष नीति लिइनेछ । नगर क्षेत्रको विपद व्यवस्थापनका लागि योजना तर्जुमा गरी आवश्यक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- विपदबाट हुने क्षति न्यूनीकरणका लागि तत्काल राहत र उद्धारका कार्यमा जोड दिइनेछ । यस कार्यमा नगरप्रहरी, सहयोगी संस्था र सम्बन्धित निकायहरुको परिचालनमा जोड दिइनेछ ।
- विपद व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पर्ने तारजाली, बोरा र सामाग्रीहरु तयारी अवस्थामा राख्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- नगर भित्रका विपद जोखिम क्षेत्रको नक्साङ्कन तथा बस्तिहरुको पहिचान गरी स्थानान्तरणको लागि आवश्यक प्रक्रियाको थालनी गरिने छ ।

- नगर भित्रका नदी कटानका कारणले नगरवासीले भोग्नु परेको समस्यालाई न्यूनीकरण गर्न अध्ययन गरिनेछ ।
- विपद, जोखिम, न्यूनीकरणका लागि पूर्व सूचना प्रणाली सम्बन्धि कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- वारुण यन्त्र तथा एम्बुलेन्सको व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।

५. खेलकुद

- खेलकुद सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनुका साथै हाल सञ्चालनमा रहेको खेल मैदानलाई सुविधा सम्पन्न
- विभिन्न खेलकुद विधामा सञ्चालित मेयर कप खेलकुद प्रतियोगितालाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- नगर भित्रका सबै वडामा नगर बाल उद्यान (चिल्ड्रेन पार्क) निर्माण कार्यलाई अघि बढाइनेछ ।
- नगरस्तरीय खेलकुद समिति मार्फत वडामा रहेका खेलाडीहरूलाई ब्यावसायिक बनाउने नीति अंगिकार गरिनेछ ।
- नगरस्तरीय खेलकुद विकास समिति मार्फत खेलकुद सम्बन्धि सम्पूर्ण गतिविधिहरू अगाडी बढाइने छ ।
- “एक वडा एक खेल मैदान” निर्माण गरिनेछ ।
- राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रिय पदक प्राप्त गर्न सफल खेलाडीहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ ।

६. शान्ती सुरक्षा

- नगरवासीहरूको शान्ती सुरक्षा एवम् अमनचैन कायम गर्न आवश्यक नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- नगरप्रहरीको दक्षता , क्षमता र संगठनमा अभिवृद्धि गर्दै विपद व्यवस्थापन तथा शान्ती सुरक्षा गर्ने कार्यमा परिचालन गर्ने कार्यलाई प्रभावकारीताका साथ निरन्तरता दिईने छ ।
- आम नागरिक एवं व्यवसायीहरूको सुरक्षा चासोलाई आफ्नो महत्वपूर्ण स्थानहरूमा प्रहरीसंगको सहकार्यमा सि.सि.टि.भि. जडान गरिएको छ , साथै यसलाई विस्तार गरिने छ ।

७. न्यायिक समिति

- गरिव असहाय तथा पछाडि पारीएका व्यक्तिहरूको लागि निःशुल्क कानुनी परामर्श तथा सहयोग उपलब्ध गराईने कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- न्यायिक समितिलाई थप क्रियाशिल बनाई प्रभावकारी बनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्रलाई व्यवस्थित बनाईनेछ ।
- सामुदायिक मेलमिलाप कर्ताहरूलाई प्रोत्साहनको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- न्यायिक समितिको निर्णय कार्यान्वयन प्रभावकारी बनाउनको लगी निर्णय नमान्ने पक्षहरूले पाउँने सेवा सुविधा कटौति गर्ने निति अवलम्बन गरिनेछ ।

८. सुशासन तथा संस्थागत विकास

(१)कर सम्बन्धित निति :

- कोभिड - १९ को कारण व्यवसायमा परेको प्रभावलाई मध्य नजर गर्दै क.न.पा. भित्र संचालित व्यापार व्यवसायको हकमा आ.व. २०७६/०७७ को व्यवसायिक कारमा २० प्रतिशत छुट दिइने छ।

- आ.व २०७७/०७८ मा सम्पूर्ण कर यथावत राख्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- नगरपालिकालाई आर्थिक रुपमा सवल बनाउने उद्देश्य अनुरूप करको दायरालाई फराकिलो बनाईनेछ र करका नयाँ श्रोतहरुको खोजी गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्ने नीति लिइने छ यसका लागि सरोकारवालाहरु सँगको छलफललाई तिव्रता दिईने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- नगरको सबै क्षेत्रमा यस भन्दा अगाडि लगाइएको करलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- श्रोत परिचालन र व्यवस्थापनलाई बैकल्पिक र यथार्थ परक बनाउने नीति लिदै सबै करका शीर्षकहरुलाई व्यवस्थित बनाई अनलाइन प्रणालीको माध्यमबाट कर संकलन गर्ने नीति अवलम्बन गरिएको छ । साथै सेवाग्राहीहरुलाई कम्प्युटरकृत प्रणालीको माध्यमबाट भन्कट रहित सेवा प्रदान गरिनेछ ।
- श्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापनमा नीजि क्षेत्रको सहभागीता बढाउदै **Public Private Partnership (PPP)** को अवधारणा अनुरूप प्रतिस्पर्धात्मकविधि मार्फत आर्थिक उपार्जन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- व्यवसाय करलाई व्यवस्थित गर्न र नीजि क्षेत्रको सहभागीतालाई अझ प्रभावकारी बनाई व्यवसायको कारोवार एवम् पूँजीको आधारमा व्यवसाय वर्गीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- नगर क्षेत्र भित्र रहेको प्राकृतिक श्रोतहरु (नदीजन्य पदार्थ सहित) को समुचित प्रयोगका लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(२) वित्तीय व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति :

- खर्च गर्ने अख्तियारी र खर्चको कार्यविधि स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ एवम् प्रचलित आर्थिक ऐन, नियम वमोजिम गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- योजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा, सेवा वा सामग्री खरिद गर्दा सार्वजनिक खरिद ऐन,नियमावली तथा आर्थिक कार्यविधि अनुसार गरिने छ ।
- नगरपालिकाको बाँकी पेशकी, बेरुजु फछ्यौट, असुल उपर गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा अगाडि बढाइनेछ ।
- पूर्वाधार निर्माण, खरिद कार्य तथा आय संकलनका क्षेत्रमा आव्हान गरिने बोलपत्रलाई अधिकतम रुपमा प्रतिस्पर्धा गराउन **E-Bidding** पद्धति अवलम्बन गर्ने नीति लिइने छ ।
- **“हामीले तिरेको कर, नगर विकासको आधार”** भन्ने आदर्शलाई नगरबासीको चाहना मुताविक अगाडि बढाईने नीति लिईनेछ ।
- नगरपालिकामा भएको आमदानी तथा खर्चको मासिक विवरण नगरपालिकाको वेभसाइटमा राखिने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- नगरपालिकाको राजश्व प्रशासनलाई चुस्त दुरुस्त तथा पारदर्शी बनाउन नगरपालिकाको १४ वटै वडा कार्यालहरुमा अनलाईन प्रणाली बाट राजश्व संकलन गर्ने तथा सेवा ग्राहीले आफूलाई पायक पर्ने कुनै पनि ठाउँमा गएर राजश्व बुझाउन सक्ने व्यवस्था मिलाईएको छ ।
- नगरपालिकाको आन्तरिक राजश्वलाई बढोत्तरी गर्न विभिन्न करका संभाव्य क्षेत्रहरुको पहिचान गरी राजश्वको दायरालाई वृद्धि गर्ने नीति लिइनेछ ।
- नगरपालिकाको कार्यालयमा आवश्यकताको आधारमा महाशाखा, शाखा, उपशाखा र इकाइ गठन गरी जनताको काम छिटो र छरितो हुनेगरी व्यवस्था मिलाईएको ।

- निर्वाचित जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको आचरण र व्यवहारलाई मर्यादित बनाउन आचार संहिताको पूर्णरूपमा पालना गरिनेछ ।
- नगरपालिकाका कार्यालयहरू र वडा कार्यालयहरू सबै ठाउँमा नागरिक वडापत्र राखिनेछ
- नगरपालिका अर्न्तगत सबै वडाहरूलाई विद्युत्तिय सञ्चारसँग आवद्ध हुने अवधारणा (Paper Less Governance) प्रयोगमा ल्याउने नीति लिइनेछ ।
- सबै वडाहरूले आफ्ना वडाहरूमा भए गरेका कामको विवरण जनता समक्ष पुऱ्याउन वेवसाइट मार्फत सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- आवश्यकता र दरवन्दी अनुसारको कर्मचारी व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- वडा कार्यालयमा पनि आवश्यकताको आधारमा दरवन्दि थप गरी सो दरवन्दी अनुसार कर्मचारीको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- सार्वजनिक खरीद तथा निर्माण व्यवसायको सञ्चालन, सार्वजनिक सम्पति संरक्षण र विभिन्न साधन तथा श्रोतहरूको विवरण सहीतको अध्यावधि अभिलेख राख्ने व्यवस्था गरिने छ ।
- नगरपालिका तथा वडाहरूको आर्थिक पाटो पारदर्शी बनाउँन आधुनीक विद्युत्तिय लेखा प्रणाली “सुत्र” को पुर्ण प्रयोगमा ल्याईनेछ ।
- राम्रो काम गर्ने राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूलाई उपाधि तथा विभूषणको सिफारीस गर्ने र कार्यविधि बनाई पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- नगरपालिकामा हुने हरेक कामको तथ्याड्क संकलन गरी व्यवस्थापन तथा प्रयोग सम्बन्धी आवश्यक नीति लिइनेछ ।
- नगरपालिका र वडा कार्यालयमा उजुरी पेटिका राखि जनताको गुनासो सुन्ने र त्यसको समाधान गर्ने नीति लिइनेछ ।
- नगरपालिकामा भएका निर्णयहरू विद्युत्तिय माध्यमबाट अभिलेखिकरण गरी सार्वजनिक गर्ने नीति लिइने छ ।
- गुनासो व्यवस्थापनका लागि गुनासो सुन्ने अधिकारी तथा सूचना व्यवस्थापनका लागि सूचना अधिकारीको कार्यलाई अझ व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाईने छ ।
- दैनिक प्रशासनलाई प्रभावकारी रूपले संचालन गर्न आवश्यक सवारी साधन तथा इन्धनको व्यवस्थापन गरिने छ
- नगरपालिका कार्यालयको भौतिक सम्पत्तिको उचित व्यवस्थापन गर्दै पूराना र मर्मत गर्न नसकिने वा बढी खर्च लाग्ने असान्दर्भिक सामाग्रीहरूको लिलाम विक्री गर्ने नीति लिइने छ ।
- भ्रष्टचार र अनियमित कार्यलाई कडाईका साथ नियन्त्रण गर्दै पारदर्शिता र जवाफदेहि प्रणालिलाई सुदृढ तुल्याइनेछ ।

विविध

- जंगली जनावरको आक्रमणको न्यूनिकरणको लागि आवश्यक नीति लिईएको छ यस कार्यलाई सुरक्षा निकायसँग समन्वय गरि निरन्तरता दिइने छ ।

आदरणीय, सम्मानित नगरसभा सदस्यज्यूहरु,

लोकतन्त्रिक विधि र पद्धतिहरुबाट निर्माण गरेका नीति तथा कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी र व्यवस्थित कार्यान्वयन गर्न सबै विकास साभेदारहरुसँग सहकार्य रचनात्मक सहयोग तथा साभेदारीको अपरिहार्यता छ। त्यसैले यस सम्मानित नगरसभा मार्फत समृद्ध कमलामाई नगर निर्माणको महा अभियानमा यहाँहरुको सहकार्यको लागि सम्पूर्ण सरकारी निकायहरु, निजिक्षेत्र, अन्तराष्ट्रिय संघ संस्थाहरु, गैर सरकारी संघ संस्थाहरु, विभिन्न विकास साभेदारहरु, टोल विकास संस्थाहरु एवम् अन्य सम्पूर्ण सरोकारहरुसँग हार्दिक अनुरोध गर्न चाहन्छु ।

अन्तमा, प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमले यस नगरपालिकाको समग्र विकासमा सकारात्मक र दुरगामी प्रभाव पार्ने विश्वास लिदै आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को लागि नीति तथा कार्यक्रमलाई यस गरिमामय सभामा आवश्यक छलफल तथा स्विकृतिको लागि पेश गरेकोछु ।

चालु आ.व. २०७६/०७७ को समिक्षा सहित आगामी आ.व. २०७७/०७८को प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रम मस्यौदा तयार पार्न प्रत्यक्ष तथा परोक्ष रूपमा सहयोग गर्नु हुने संघीय संसद तथा प्रदेश सभाका माननीयहरु, विषय विज्ञ महानुभावहरु, राजनैतिक दल, नागरिक समाज, बुद्धिजीवी, गैर सरकारी संस्थाका साभेदार मित्रहरु, टोल विकास संस्थाका मित्रहरु, विकास साभेदार मित्रहरु, ट्रेडयुनियनकर्मी, शिक्षक, प्राध्यापक सम्पूर्ण नगरवासी दाजुभाई दिदी बहिनीहरु, नगरको हरेक गतिविधिको बारेमा सत्य तथ्य सूचना प्रवाह गरी सहयोग पुऱ्याउनु हुने संचारकर्मी मित्रहरु एवम् राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरुलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

खड्ग बहादुर खत्री
नगर प्रमुख
१० असार २०७७